ПРАЛЕТАРЫІ ЎСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

Беларускі УНІВЕРСІТЭТ

ОРГАН ПАРТКОМА, РЭКТАРАТА, МЯСЦКОМА, КАМІТЭТА КАМСАМОЛА І ПРАФКОМА БЕЛАРУСКАГА ОРДЭНА ПРАЦОЎНАГА ЧЫРВОНАГА СЦЯГА ДЗЯРЖАЎНАГА УНІВЕРСІТЭТА ІМЯ У. І. ЛЕНІНА

№ 14 (743) ✦ Пятніца, 18 красавіка 1969 г ✦ Цана 2 кап. Год выдання XXII

22 КРАСАВІКА — дзень нараджэння У. І. Леніна.

Ва універсітэце напярэдадні знамянальнага дня адбылося шмат падзей. Закончыўся агляд мастацкай самадзейнасці факультэтаў, які праходзіў пад дэвізам «Мастацтва — народу». На факультэтах адбыліся гутаркі, прагляды кінафільмаў па ленінскай тэматыцы.

Адзначаючы дзень памяці У. І. Леніна, мы змяшчаем сёння разнастайную інфармацыю і ўрывак з кнігі выкладчыка філфака П. І. Ткачова «Старонкі вялікага жыцця».

ПЕРАМАГЛІ ПРЫГАЖОСЦЬ І МАЙСТЭРСТВА

У нядзелю на сцэне актавай залы галоўнага корпуса адбыліся апошнія выступленні самадзейных артыстаў, якія прымалі ўдзел у аглядзе, прысвечаным 100-годдзю з дня нараджэння У. І. Леніна.

А 15 красавіка журы агляду падвяло вынікі спаборніцтва майстроў разнастайных жанраў.

Перамаглі ўсіх сапернікаў і падзялілі першае месца мастацкія калектывы філалагічнага і гістарычнага факультэтаў. Вялікі поспех выпаў на долю будучых журналістаў — у іх II месца. На трэцім — геолага-геаграфічны і юрыдычны факультэты, IV заняў матфак, V — хімфак, VI — фізфак і апошняе — біяфак.

Г. ЯКАЎЛЕЎ.

На здымках: (уверсе) удзельніцы мастацкай самадзейнасці філфака Э. Якубоўская і Л. Ясінская; танцавальны калектыў у час канцэрта.

Фота **А. Ласмінскага** і **М. Нечыпарэнкі.**

РАПАРТЫ ЛЕНІНСКАГА ЮБІЛЕЙНАГА

НАТХНЁНАЯ ПРАЦА

У мінулую суботу ўся наша неабсяжная краіна выйшла на камуністычны суботнік. На фабрыках і заводах, у калгасах і саўгасах, у вышэйшых навучальных установах — усюды кіпела натхнёная стваральная праца.

Апоўдні 12 красавіка ішлі на мітынг студэнты і аспіранты, выкладчыкі і супрацоўнікі універсітэта, каб пасля прыступіць да работы.

Юбілейны суботнік быў сустрэты як вялікае свята. І гэта бачна было не толькі па радасным, бадзёрым настроі, які панаваў у гэты дзень. Да працы прыступалі святочнымі калонамі, пад гукі аркестра. І трэба было паглядзець, з якой энергіяй і запалам працавалі поплеч пажылыя прафесары і маладыя студэнты, якія ўступаюць у жыццё. У гэты дзень мянялі сваё аблічча універсітэцкі двор і будынкі факультэтаў, залы бібліятэ[кі] і аўдыторый, кабінеты і па[ко]і ў інтэрнатах, гаражы [і] склады... Толькі на Ленінск[і] праспект выйшла 500 сту[-]дэнтаў, каля 200 працава[-]ла на будоўлях у Шчэмыс[-]ліцы, а на Мінскім трактар[-]ным заводзе — тысячы юна[-]коў і дзяўчат. Усяго з БД[У] на 22 аб'ектах працавал[і] каля сямі тысяч чалавек.

Лепшую арганізаванасц[ь] і працоўную дысцыпліну н[а]чале са сваімі дэканамі па[-]казалі фізічны і матэматыч[-]ны факультэты.

Юбілейны камуністычны суботнік яшчэ раз ярка пра[-]дэманстраваў высокую па[-]літычную і працоўную ак[-]тыўнасць нашай студэнцка[й] моладзі, старэйшага пака[-]лення.

НА ЗДЫМКУ: (унізе) пра[-]цоўная армія універсітэта у час мітынгу перад выхадам на працу.

Фота **М. Нечыпарэнкі.**

ПРАЦЯГВАЮЧЫ ДОБРЫЯ ТРАДЫЦЫІ

У інтэрнаце па вуліцы Свярдлова, дзе жылі студэнты хімічнага і геаграфічнага факультэтаў, нарадзілася добрая традыцыя — праводзіць вечары пытанняў і адказаў, або, як іх тут назвалі,—«гутаркі за круглым сталом».

У мінулым годзе хімікі перасяліліся ў новы інтэрнат па вуліцы Кастрычніцкай, але сваіх традыцый не забылі. Болей таго, традыцыя сустрэч з выкладчыкамі «за круглым сталом» знайшла гарачую падтрымку ў студэнтаў-матэматыкаў, якія таксама жывуць у гэтым інтэрнаце. Нядаўна ў новым інтэрнаце адбыўся першы вечар пытанняў і адказаў на філасофскія, палітычныя і прыродазнаўча - навуковыя тэмы.

Аб вялікай цікавасці студэнтаў да гэтага мерапрыемства гаворыць колькасць пытанняў — іх паступіла больш 20-ці, прычым самых розных. Тут і пытанні па філасофскай праблематыцы, па фізіцы, хіміі, кібернетыцы, па міжнародным становішчы і па іншых тэмах. Вось некаторыя з іх: ці можна лічыць думку матэрыяльнай; аб тэлепатычных з'явах; аб прыродзе гравітацыйнага поля; як узнікла тэорыя аб антырэчыве і чым гэта даказана; што такое абстрактны гуманізм і ў чым яго шкода; аб становішчы ў Кітаі; аб дасягненнях кібернетыкі ў нашай краіне і за мяжой і г. д.

Вялікая колькасць пытанняў і іх featured рознабаковы характар патрабавалі прысутнасці на вечары прадстаўнікоў розных спецыяльнасцей. І выкладчыкі, да якіх нам прыйшлося звярнуцца, ахвотна згадзіліся адказаць на цікавячыя студэнтаў пытанні.

У госці да студэнтаў прыйшлі лектар таварыства «Веды» А. В. Балаш, кандыдат філасофскіх навук дацэнт М. І. Жукаў, супрацоўнік кафедры марксісцка-ленінскай філасофіі М. Я. Зайцаў, кандыдат філасофскіх навук дацэнт Э. В. Клёсава, доктар філасофскіх навук прафесар Р. А. Левін, старшы выкладчык кафедры навуковага камунізма М. Г. Петачэнка, кандыдат хімічных навук дацэнт Л. С. Станішэўскі, кандыдат фізіка-матэматычных навук дацэнт Л. М. Тамільчык, супрацоўніца кафедры марксісцка-ленінскай філасофіі Г. І. Часнакова. На вечары пытанняў і адказаў прысутнічала таксама кандыдат фізіка-матэматычных навук дацэнт А. Н. Нахімоўская.

Вечар прайшоў цікава, змястоўна і арганізавана. У гэтым немалая заслуга прымаўшых удзел выкладчыкаў, а таксама членаў студсавета інтэрната і каменданта В. П. Цурко.

Варта таксама адзначыць вялікую ролю кафедры марксісцка-ленінскай філасофіі, навуковага камунізма і партарганізацыі хімічнага факультэта ў правядзенні такога цікавага і карыснага мерапрыемства непасрэдна ў студэнцкім інтэрнаце.

Ю. ГУСЕЎ,
дацэнт.

УДАРНЫМІ ТЭМПАМІ

Гэтай вясновай раніцай узняты настрой панаваў усюды.

Загадзя падрыхтаваўся да правядзення юбілейнага камуністычнага суботніка і калектыў універсітэцкай бібліятэкі. У аддзелах прайшлі пяціхвілінныя зборы, на якіх кожнаму быў вызначан участак работы.

Калектыў бібліятэкі вырашыў працаваць так, каб зрабіць усё, што планавалася на спецыяльны санітарны дзень 18 красавіка. І работа закіпела. Адны наводзілі чысціню, праціралі паліцы, другія прыводзілі ў парадак фонды літаратуры.

Вялікую дапамогу аказалі студэнты з чацвёртага курса матэматычнага і хімічнага факультэтаў, другакурснікі-філолагі з рускага аддзялення.

Дзяўчаты памылі вокны ў чытальных залах і кабінетах, працёрлі стэлажы.

Да васемнаццаці гадзін усё было зроблена па-гаспадарску. З вялікім энтузіязмам і энергіяй працавалі работнікі бібліятэкі і студэнцкая моладзь.

Сёння дзверы бібліятэкі гасцінна расчынены, чытачы абслугоўваюцца, як звычайна. Выйгран такі неабходны ў час падрыхтоўкі да вясновай сесіі працоўны дзень.

А. РУКШЫН,
супрацоўнік бібліятэкі.

НА ЎСЕСАЮЗНУЮ ВЫСТАЎКУ

Дваццаць дзевяць вышэйшых навучальных устаноў краіны, якія носяць імя У. І. Леніна, будуць шырока прадстаўлены ў павільёне «Народнай асветы» Усесаюзнай выстаўкі дасягненняў народнай гаспадаркі. Рыхтуецца экспазіцыя і нашага універсітэта. Наведвальнікі выстаўкі пазнаёмяцца з навуковай прадукцыяй універсітэцкага калектыву: падручнікамі, метадычнымі дапаможнікамі, манаграфіямі, кнігамі і іншай літаратурай, створанай прафесарамі, выкладчыкамі і навуковымі супрацоўнікамі універсітэта. Асабліва многа экспанатаў па гуманітарных навуках. Гэта фундаментальныя працы нашых вучоных: «Лекцыі па гісторыі Камуністычнай партыі Савецкага Саюза» (1937—1967 гг.) пад агульнай рэдакцыяй прафесараў М. Я. Шкляра і У. М. Сікорскага, калектыўная манаграфія «Рэвалюцыйных шлях Кампартыі Заходняй Беларусі» (1921—1939 гг.), вялікае двухтомнае выданне «Нарысы гісторыі Камуністычнай партыі Беларусі». На выстаўцы будуць дэманстравацца працы асобных аўтараў: М. Р. Круцько «Дэмакратычныя рухі — формы падыходу мас да сацыялістычнай рэвалюцыі», К. К. Германа «Вядучая роля рабочага класа ў стварэнні калгаснага ладу», І. Ігнаценкі, У. Івашына «Кастрычнік у Беларусі».

Будзе прадстаўлена шмат работ па беларускай мове і літаратуры: даследаванне М. А. Жыдовіч «Назоўнік у беларускай мове», П. Ахрыменкі і М. Ларчанкі «Старажытная беларуская літаратура», І. Навуменкі «Якуб Колас», «Янка Купала», працы Н. Гілевіча, А. Лойкі, С. Александровіча, В. Рагойшы. Прыцягне ўвагу шматлікіх наведвальнікаў кніга «У. І. Ленін у беларускай народнай творчасці».

Руская філалогія будзе прадстаўлена кнігамі М. Г. Булахава, Ф. І. Куляшова, В. С. Карабана.

Беларускія філосафы І. М. Лушчыцкі, А. С. Кляўчэня, В. М. Панкратаў прапанавалі працы: «Асновы навуковага атэізму», «Стэфан Руднянскі», «Дыялектыка станаўлення і развіцця камуністычнай фармацыі».

М. МАЛОЧКА.

З ЛЕТАПІСУ ВЯЛІКАГА ЖЫЦЦЯ

ПЕРШАЯ ССЫЛКА

У паліцэйскім участку пасля універсітэцкіх падзей Уладзіміра Ульянава трымалі некалькі дзён.

Аднойчы яго выклікалі. Тоўсты жандар, які нагадваў вялізнага ката ў ботах, сказаў:

— З Казані высылаецеся, малады чалавек, — і паўтарыў больш цвёрда: — Высылаецеся! У Какушкіна. Так-с. Павінны быць удзячны ўладам. На мой погляд — у Сібір вас, бунтаўшчыкоў. Там ваша месца.

Жандар адвярнуўся, тым самым даў зразумець — размова скончана.

Разам з Уладзімірам Ульянавым высылаліся ў розныя куткі Расійскай імперыі ўсе актыўныя ўдзельнікі студэнцкай сходкі.

У дзень ад'езду сярод казанскіх жыхароў была распаўсюджана лістоўка. У яе напісанні, відаць, прымаў удзел і Уладзімір Ульянаў. Праўда, ніякіх дакументальных сведчанняў аб гэтым не захавалася, але той факт, што Уладзімір Ульянаў быў адным з кіраўнікоў сходкі, дае падставы для такіх меркаванняў. Лістоўка была выдадзена ад імя ўсіх выключаных з універсітэта студэнтаў.

Я трымаю ў руках пажоўклы ад часу лісток і нібы бачу перад сабою тых няскораных 18—20-гадовых юнакоў, якія мужна ўзнялі свой голас у абарону справядлівасці.

«Бывай, Казань!... Бывай, універсітэт!.. Недалёка яшчэ той час, калі мы прыязджалі сюды, поўныя мары і любві да універсітэта і яго жыцця, мы думалі, што тут, у храме навукі, мы знойдзем тыя веды, абапіраючыся на якія змаглі б увайсці ў жыццё змагарамі за шчасце і дабро нашай спакутаванай Радзімы!

Мы заўзята шукалі гэтых ведаў!.. Але з чым мы сутыкнуліся тут?.. Насустрач нам ішла тая «навука для навукі», якую так горача абаранялі некаторыя з паноў прафесараў на сходцы, дзякуючы якой, гаварылі яны, мы, студэнты, маглі б спакойна і абыякава глядзець на прыгнёт і пакуты дарагой Радзімы...

Жудасна і холадна зрабілася нам... Наша маладая кроў, наша маладое сэрца прымусіла шукаць выйсця...

Мы павінны былі пратэставаць, і наш пратэст атрымаў актыўную форму — сходку... За наш пратэст нас выключаюць з універсітэта і выганяюць з Казані!!!

Мы ад'язджаем з Казані з глыбокай упэўненасцю ў праўдзе нашай справы!

Паціскаем рукі тым, хто кахае нас!!!»

Раніцай 7-га снежня 1887 года ля дома Салаўёвай, што знаходзіўся на вуліцы Нова-Камісарыеўскай, спынілася кібітка. Забразгацела брамка. Паказаліся Ульянавы. Уладзімір Ільіч развітваецца з Оляй, Міцяй і разам з маці і Маняшай накіроўваецца да кібіткі.

Рамізнік нацягвае лейцы:

— Но! Пайшлі, радзімыя!

Сытыя коні ірванулі і панесліся па пустэльных вуліцах Казані.

Пазней Марыя Ільінічна ўспамінала:

«Гэта быў першы выпадак, калі я нагледала рэпрэсію паліцыі... З братам і маці, якая паехала праводзіць Уладзіміра Ільіча, мы едзем па горадзе ў крытай кібітцы, а ззаду нас на рысаку суправаджае — і гэта спыняе ўсю маю ўвагу — паліцэйскі чын. За горадам ён паварочвае назад, а мы... працягваем наша падарожжа».

Ад Казані да Какушкіна 40 кіламетраў. Не такая ўжо вялікая адлегласць. Зараз камфартабельны аўтобус давязе нас за якуюсьці там няпоўную гадзіну. А ў той час на конях трэба было патраціць амаль цэлы зімовы дзень.

Бясконца цягнецца дарога, маўклівая, аднастайная. Калі-нікалі сустрэнецца вёска — чорныя прысадзістыя хаткі пахмурна, нібы са здзіўленнем, глядзяць невялічкімі акенцамі-вачыма на кібітку. Мясціны падарожнікам знаёмыя: колькі разоў Ульянавы ўсёй сям'ёй ездзілі адпачываць у Какушкіна ў летнія месяцы вось гэтай дарогай.

У кутку кібіткі задуменна сядзіць былы студэнт Казанскага імператарскага універсітэта, а цяпер ссыльны Уладзімір Ульянаў.

«Ссыльны», — паўтарае пра сябе Уладзімір Ільіч і зноў задумваецца. Удзел у студэнцкіх хваляваннях — толькі пачатак, толькі першы крок — гэта вядома. Наперадзе — барацьба, цяжкая барацьба з царызмам.

Уладзімір Ільіч глядзіць у невялічкае акенца і не заўважае, як пільна сочыць за ім маці. Яе сын вельмі змяніўся. Пасталеў. Выраз твару нейкі сур'ёзны і заклапочаны.

І яна адчувае — Валодзя думае пра лёс, пра свой далейшы шлях. Зараз ён вельмі падобны на Сашу, калі той выступаў з прамовай на судзе. Нібы здалёк да яе даносяцца словы Сашы:

«—...Пасля вывучэння грамадскіх і эканамічных навук... перакананасць у ненармальнасці існуючага ладу ва мне ўзмацнілася, і невыразныя мары пра свабоду, роўнасць і братэрства набылі строга навуковыя і іменна сацыялістычныя формы. Я зразумеў, што змяненне грамадскага ладу не толькі магчыма, але нават непазбежна».

Дзеці! Кожнаму з вас маці аддае сваё сэрца. Таму і баліць яно за кожнага...

Толькі вечарам, калі амаль сцямнела, Ульянавы дабраліся ў Какушкіна. На ганку старога флігеля іх сустракала Анна Ільінічна. Па «справе» Аляксандра Ільіча Ульянава царскі суд прыгаварыў Анну Ільінічну да ссылкі ў Сібір тэрмінам на 5 год. Марыі Аляксандраўне давялося доўга хадайнічаць, пакуль Сібір была заменена Какушкіным.

Павел ТКАЧОЎ

Некалі Какушкіна належала бацьку Марыі Аляксандраўны — Аляксандру Дзмітрыевічу Бланку. Пасля яго смерці стары дом на беразе рэчкі Ушні і флігель перайшлі ва ўладанне пяці дачок Бланка.

«Валодзя пасяліўся ў флігелі, заняўшы вуглавы пакойчык, вокны якога выходзілі на поўнач. У суседнім, паўднёвым пакойчыку жыла Анна Ільінічна.

У пакойчыку Валодзі было вельмі простае абсталяванне: драўляны ложак, на сцяне палічка з кнігамі, простая шафа, два-тры крэслы... стол. Тут жа ля дзвярэй — цяслярны варштат...

Валодзя жыў адасоблена, праводзячы амаль увесь час за кнігамі».

Гэта ўспамінае стрыечны брат Уладзіміра Ільіча Мікалай Іванавіч Вераценнікаў.

Пазней, у час размовы з В. В. Вароўскім Уладзімір Ільіч расказваў: «Здаецца, ніколі потым у маім жыцці, нават у турме ў Пецярбургу і ў Сібіры, я не чытаў столькі, як у год пасля маёй высылкі ў вёску з Казані. Гэта было чытанне запоем з ранку да позняга часу».

Сярод прачытаных кніг — творы Чарнышэўскага, Бялінскага, Дабралюбава, Някрасава і іншых аўтараў. Асабліва Уладзімір Ільіч любіў творы Чарнышэўскага. Неаднойчы потым ён падкрэсліваў:

— Вось гэта сапраўдная літаратура, якая вучыць, вядзе, натхняе. Я раман «Что делать?» перачытаў за адно лета (1888 г.) разоў пяць, знаходзячы ў гэтым творы ўсё новыя хвалюючыя думкі...

Далёка за поўнач гарыць агеньчык у пакоі Уладзіміра Ульянава.

— А божухна-матухна, і калі толькі чалавек адпачывае? — гавораць адзін аднаму сяляне...

А ён, схіліўшыся над сталом, чытае, запісвае ў сшытак... Прыблізна ў гэты час дырэктар дэпартамента паліцыі загадвае начальніку казанскага губернскага ўпраўлення:

«...Распарадзіцеся... устанавіць строгі нягласны нагляд за высланым у вёску Какушкіна Лаішэўскага павета Уладзімірам Ульянавым».

У сваю чаргу казанскі губернатар дае загад лаішэўскаму павятоваму спраўніку:

«...прадпісваю Вашаму Высокаблагародзію адразу ж, пасля атрымання гэтага, устанавіць найстражэйшы сакрэтны нагляд за... Ульянавым».

У музеі У. І. Леніна ў Маскве экспануецца даволі цікавая рэч. На вокладцы прыгожым почыркам напісана: «Сакрэтная кніга». Яе старонкі запоўнены прозвішчамі людзей, якіх царскі ўрад лічыў палітычна ненадзейнымі. У раздзеле «1888 год» чытаем:

«Ульянаў Уладзімір Ільіч; студэнт Казанскага універсітэта юрыдычнага факультэта. Выключан з універсітэта. Распараджэннем кабінета міністраў ад 19 жніўня 1888 года яму нягласна закрыт доступ на дзяржаўную службу».

Такія кнігі знаходзіліся ва ўсіх дзяржаўных установах царскай Расіі. І ў кожнай з іх у 1888 годзе з'явілася новае прозвішча — Ульянаў. Паліцыя пільна сачыла за Уладзімірам Ільічом і Аннай Ільінічнай. Вось некалькі радкоў з успамінаў старых какушкінскіх калгаснікаў.

«Як выдалілі Ульянавых з горада Казані, моцна ўзялі іх пад нагляд паліцыі. І наязджала начальства на агляд, што Ульянавы тут ці няма. І баяліся іх, вельмі баяліся, як агню.

Часам сотнік ці ўраднік пытае:

— Уладзімір Ільіч або Анна Ільінічна Ульянавы вас не наведваюць?.. З вамі размоў не вядуць? Вам чаго-небудзь не прапануюць?

Але ж хіба селянін, паважаючы Ульянавых, яму, сотніку, што-небудзь скажа?

Адказваем яму:

— Нічога не ведаем: дзе яны і ці тут яны.

Пацярэбіць ураднік свае вусы і пойдзе ні з чым з Какушкіна.

Часта, вельмі часта наведвалі паліцэйскія чыны Ульянавых. З аднаго з іх — станавога прыстава, даволі тупога, як і ўсе паліцэйскія чыноўнікі, — Анна Ільінічна, любіла пакпіць. Вось ён увальваецца ў пакой:

— У-у-ух!.. Дзень добры ў хату!

— Добры дзень, пан прыстаў. Як даехалі? — пытаецца Анна Ільінічна.

— Дзякуй богу, — добра. Коні нішто сабе, даімчалі хутка.

— А чаму спяшаліся?

— Служба-с, пані Ульянава, служба-с. Мы гасудара-імператара салдаты! Так-с! А дзе пан Ульянаў? Нешта не відаць?

— Збег...

— К-к-куды? Хутчэй гаварыце?!

— Збег ён, пан прыстаў, — спакойна адказвае Анна Ільінічна і робіць паўзу... — У поле... Вунь, бачыце, на лыжах!

— У-ух! Ажно ўспацеў. Гэта ж трэба — так сэрца калоціцца! З Какушкіна ні вам, пані Ульянава, ні вашаму брату адлучацца няможна. Так-с, няможна.

— І ў той гай, што за гумном, прайсці нельга?

— Не, чаму жа-с, можна, але не далей пятнаццаці вёрст. Так-с.

— Ну, а калі я зайду або заеду далей за шаснаццаць вёрст, тады што?

— Арышт-с! Так-с, пані, арышт-с.

Анна Ільінічна смяецца.

— Вам бы ўсё смяяцца. Арышт-с, вось тэк-с».

Так міналі дні за днямі. 9 мая 1888 года Уладзімір Ульянаў падае прашэнне на імя міністра народнай асветы з просьбай дазволіць яму зноў паступіць у Казанскі універсітэт. Адказ прыйшоў толькі 8 ліпеня: «Ад дэпартамента Народнай Асветы па загаду Яго Высокаправасхадзіцельства Пана Міністра Народнай Асветы на прашэнне былога студэнта Імператарскага Казанскага універсітэта Уладзіміра Ульянава аб дазволе яму паступіць у лік студэнтаў названага універсітэта, аб'яўляецца, што Пан Міністр меў ласку выкладзенае хадайніцтва прасіцеля адхіліць.

Віцэ-дырэктар Эзаў.
Справавод Ма».

«...Адхіліць». Такія ж адказы атрымлівала і маці Уладзіміра Ільіча — Марыя Аляксандраўна, якая таксама падавала прашэнні на імя дэпартамента паліцыі і міністра народнай асветы.

6 верасня 1888 года Уладзімір Ульянаў падаў прашэнне на імя міністра ўнутраных спраў, каб яму для атрымання адукацыі дазволілі выехаць за мяжу.

На гэтым прашэнні зноў тая ж рэзалюцыя: «Адхіліць».

Восенню 1888 года Уладзімір Ільіч атрымаў дазвол перасяліцца з Какушкіна ў Казань. У Казані ён пачынае сур'ёзна вывучаць «Капітал» Карла Маркса, творы Энгельса, удзельнічае ў тайных гуртках. Таварыш Уладзіміра па сімбірскай гімназіі Андрэеў пазней успамінаў:

«Быў зімовы вечар. Некалькі студэнтаў сабраліся ў Валодзевым пакоі. Пры святле газавай лямпы ён прачытаў нам свой рэферат аб становішчы сялянства ў царскай Расіі. Вядома, узнікла спрэчка, і памятаю, як Валодзя горача даводзіў:

— Трэба глыбей удумвацца ў існуючае зло! Трэба зразумець прычыны няроўнасці!.. А для гэтага неабходна перш за ўсё чытаць і чытаць... Вось што патрэбна! Вось чаго нам усім не хапае!..

Ён стаяў побач з лямпай у цёмным пінжаку, на якім моцна вызначаўся белы адкладны каўнер кашулі. Святло лямпы, якое прабівалася знізу, надавала яго мужным і высакародным рысам асаблівую выразнасць, яго праніклівыя карыя вочы часам ўспыхвалі, быццам агонь асвятляў іх з сярэдзіны.

Была глухая ноч. У доміку Ульянавых усе спалі, але мы, таварышы Валодзі, не разыходзіліся. Нечакана недзе ўдалечыні на вуліцы пачуўся праразлівы свісток паліцэйскага.

Валодзя змоўк, прыслухаўся і пагасіў лямпу.

— Пойдзем, — сказаў ён, — трэба па дамах...

— Але ж ты не дагаварыў, — запярэчылі мы. — Пасядзім яшчэ крыху...

— Не. Трэба разыходзіцца. Сустрэнемся праз тыдзень у іншым месцы! — рашуча заявіў Валодзя і праводзіў нас да брамкі. Развітваючыся, ён ветліва сказаў:

— Паверце мне, так будзе лепш! Няма чаго дарэмна сабак злаваць».

У той час у Казані працаваў адзін з лепшых распаўсюджвальнікаў марксізма ў Расіі Мікалай Яўграфавіч Федасееў.

Пазней Уладзімір Ільіч Ленін напіша пранікнёны артыкул аб гэтым выдатным рэвалюцыянеры-марксісце.

Але сустрэцца ім не давялося.

«Летам 1889 года ў Казані быў арыштаваны гурток Федасеева, і Уладзімір Ільіч гаварыў мне, — успамінала Анна Ільінічна Ульянава, — што, затрымайся ён у Казані, ён таксама быў бы арыштаваны таму, што быў знаёмы з некаторымі арыштаванымі, хоць асабіста Федасеева не ведаў..

Гэта дало магчымасць Уладзіміру Ільічу мірна займацца ў Самары тэарэтычнай працай па вывучэнню марксізма, прапагандай яго сярод маладой самарскай публікі, а таксама атрымаць дазвол на здачу экзаменаў экстэрнам, аб чым шмат хадайнічала маці».

Самарскі перыяд — новая старонка ў жыцці Уладзіміра Ільіча Леніна.

СТАРОНКІ УНІВЕРСІТЭЦКАЙ ЛЕНІНІЯНЫ

● Шмат студэнтаў — выпускнікоў факультэта журналістыкі, рыхтуючыся дастойна сустрэць 100-годдзе з дня нараджэння У. І. Леніна, напісалі дыпломныя работы па ленінскай тэматыцы.

Некалькі дзён назад Л. Марцінкевіч паспяхова абараніла дыпломную работу на тэму «Публіцыстыка У. І. Леніна ў 1917 годзе». Навуковы кіраўнік М. С. Зярніцкі і рэцэнзент Р. В. Булацкі станоўча ацанілі працу выпускніцы.

● У гонар ленінскага юбілею ў актавай зале галоўнага корпуса быў наладжан сістэматычны прагляд фільмаў аб Леніне.

Днямі студэнты прагледзелі фільмы «Ленін у Самары», «Ільіч у Лондане», «Уладзімір Ульянаў».

● Супрацоўнікі бібліятэкі ў галоўным корпусе падрыхтавалі выстаўку твораў правадыра, якія былі выдадзены да 100-годдзя з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча.

Вялікую цікавасць выклікала і выстаўка твораў, якія былі выдадзены пры жыцці У. І. Леніна і цяпер маюцца ў кніжным фондзе БДУ. Сярод іх «Ленін аб кааперацыі», «Імперыялізм як вышэйшая стадыя капіталізму», «Дзіцячая хвароба «левізны» ў камунізме».

● На факультэце журналістыкі прайшла двухдзённая навуковая канферэнцыя, прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння У. І. Леніна.

Практычныя заняткі з другакурснікамі хімфака вядзе старшы выкладчык Л. М. Аўсянка.

Фота **М. Нечыпарэнкі.**

ЦЯЖКА Ў ВУЧОБЕ—ЛЁГКА НА ЭКЗАМЕНЕ

Каб найбольш поўна вывучыць сучасную мову, філолагі павінны ведаць і гісторыю яе развіцця. У першым семестры для трэцякурснікаў пачалі чытаць курс лекцый па гісторыі беларускай мовы. Адначасова праводзіліся і практычныя заняткі.

Мы пабывалі на такіх занятках у першай групе беларускага аддзялення. Праводзіць іх асістэнт кафедры беларускай мовы Іна Афанасьеўна Каралёва.

Тэма — «Сінтаксічны разбор сказаў у Смаленскай грамаце». Студэнт Уладзімір Гураль коратка спыніўся на тым, якое дачыненне маюць смаленскія гаворкі да беларускіх. Георгій Галоўчыц, Анатоль Бруцкі расказалі аб гісторыі ўзнікнення і характарыстыцы сінтаксісу Смаленскай граматы. Іх адказы дапоўнілі Валя Булат і Шура Боханчык.

Потым Іна Афанасьеўна абагульніла адказы, і студэнты прыступілі да разбору тэкстаў, карыстаючыся хрэстаматыяй старажытнай беларускай мовы. Адначасова высвятляліся пытанні адрознення сучаснага сінтаксісу ад старажытнага. Добра падрыхтаванымі па гэтых пытаннях паказалі сябе Лена Доста, Дзіна Вальская і іншыя. Выкладчыца задаволена.

— Веды трывалыя, — кажа Іна Афанасьеўна, — і, думаецца, на экзаменах студэнты групы атрымаюць толькі добрыя і выдатныя адзнакі. Немалую ролю адыгрывае і агульная цікавасць да прадмета. Студэнты задаюць многа пытанняў, імкнуцца глыбей засвоіць матэрыял, а таму і наведваюць практычныя заняткі ахвотна.

— Цяжка ў вучобе — лёгка на экзамене, — жартуе Мікола Грабянёк. — Падрыхтаванаму сесія — адно задавальненне.

Хочацца пажадаць, каб сапраўды было так, каб Марыі Андрэеўне Жыдовіч, якая чытала трэцякурснікам курс лекцый па гэтаму прадмету, і Іне Афанасьеўне Каралёвай не даводзілася ставіць адзнакі з часціцай «не».

Я. РУДЗЯНСКІ,
студэнт.

ГЭТА ПАЧЫНАЛАСЯ ТАК...

Г. РЫЛЮК, нам. сакратара парткома

У сакавіку 1963 года ва ўсіх карпусах Беларускага дзяржаўнага універсітэта з'явілася аб'ява наступнага зместу:

«Друг! Калі ты моцны душой і целам, давай на цаліну! Кацёл агульны. Камфорта не абяцаем, але работы, сонца і вяселля — удосталь.

Камітэт камсамола.

Штаб працоўных спраў».

Менавіта з гэтай аб'явы і пачалося фарміраванне першых студэнцкіх будаўнічых атрадаў. 290 студэнтаў, смелых душой і моцных целам, што адмовіліся адпачываць, паехалі ў казахстанскія стэпы, каб дапамагчы калгасам і саўгасам Уральскай вобласці ў будаўніцтве розных аб'ектаў.

Начальнікам штаба будаўнічага атрада быў студэнт трэцяга курса гістфака Канстанцін Сучкоў, а камісарам Валодзя Лаўрукові́ч.

Мне ўспамінаецца такі выпадак, калі студэнтка IV курса матэматычнага факультэта Радзішэўская са слязьмі на вачах прыйшла ў камітэт камсамола прасіць, каб яе ўзялі на цаліну. (Дарэчы, дзяўчат у першыя атрады бралі ў самай абмежаванай колькасці).

Я ёй кажу, што на цаліне будзе цяжка, што гэта паўпустынныя мясціны, што дзяўчатам вытрымаць тыя ўмовы вельмі складана. А яна адказвае: «Усе мяне хочуць запалохаць цяжкасцямі. А я іх яшчэ не бачыла і пры такім недавер'і і не пабачу. А мне хочацца праверыць сябе на цяжкасцях».

І трэба аддаць ёй належнае. Радзішэўская была першай на цаліне.

З думкамі праверыць сябе ў цяжкасцях ехалі многія. На развітанне яны гаварылі: «Студэнт не павінен жыць толькі кніжкамі, экзаменамі, адзнакамі. Усё гэта не павінна засланяць ад нас жыцця краіны».

Пасланцы нашага універсітэта паспяхова справіліся са сваёй задачай. У вялізных аўдыторыях яго расла, мужнела і атрымлівала дыплом будаўніка цэлая плеяда цудоўных хлопцаў і дзяўчат. На два месяцы іх аўдыторыямі былі будаўнічыя пляцоўкі саўгасаў «Пермскі», «Фрунзенскі», «Чапаеўскі», «Стэпавы» і «Ульянаўскі».

Не кожнаму да гэтага даводзілася спрабаваць на смак кроплю свайго поту. Праца згуртавала іх у адзіную, моцную сям'ю.

Студэнцкім атрадам універсітэта было асвоена каля 300 тысяч рублёў капіталаўкладанняў, пабудаваны тры школы, уведзены ў эксплуатацыю бальніца, 11 жыллёвых дамоў, 10 вытворчых памяшканняў. Усе работы выкананы з ацэнкай «добра». Такі працоўны вынік першага студэнцкага будаўнічага атрада БДУ.

На цаліне было нялёгка. Вельмі красамоўна сведчыць аб гэтым пісьмо аднаго з нашых студэнтаў, дасланае ў камітэт камсамола: «Дарагія сябры, вось ужо мы цэлы месяц на цаліне, накапілася мноства ўражанняў, шмат новага. Ёсць і цяжкасці, і свае радасці. Лёгкага жыцця нам ніхто не абяцаў. Тут ні мяккага ложка, ні асфальтаваных вуліц, ні тралейбусаў, ні тэатраў. Але тут ёсць вясёлы і ніколі не сумуючы студэнцкі народ, які замяняе ўсё. І нічога, што ўставаць даводзіцца ў 6 гадзін, што працуем па 10 гадзін, што ядзім кашу, якая, можа, табе і не падабаецца, што выхадныя — праз два тыдні. Часта баліць спіна ад стомленасці, ныюць рукі. Але якой радасцю і гордасцю напаўняецца сэрца, калі ў стэпе ўбачыш белыя домікі, пабудаваныя табою, тваімі сябрамі».

Кожны з цаліннікаў працаваў з уздымам, з запалам. На самай справе па 12—14 гадзін у суткі, пад спякотным казахстанскім сонцам. І ніхто не прымушаў працаваць па столькі гадзін, але яны самі...

Прыемныя ўспаміны пакінулі студэнты пасля сябе ў мясцовых жыхароў. Хочацца прывесці радкі з пісьма, якое прыслалі ў «Комсомольскую правду» вучні школы саўгаса «Стэпавы» Уральскай вобласці. Яно было надрукавана 9 кастрычніка 1963 года.

«Дабравольцы з Беларускага дзяржаўнага універсітэта многа ўвагі ўдзялялі нам, школьнікам, летам. Студэнты Ткачоў, Едчык, Бяляўцаў займаліся з намі на спартыўных пляцоўках, вучылі іграць у баскетбол, валейбол. Падарылі нам кнігі. Студэнткі Сысун, Цімошак, Ісаеня разам з нашай піянерважатай правялі зборы ў атрадах. Выкладчык універсітэта У. І. Лаўруковіч правёў у нас гутарку «Навіны сучаснай радыётэхнічнай фізікі». А як удзячны мы пасланцам універсітэта за семінары, праведзеныя для камсамольскага актыву школы.

По даручэнню вучняў
сакратар камсамольскай арганізацыі
ЖУНСАЕВА.

Саўгас «Стэпавы»
Уральскай вобласці».

Многа такіх слоў можна яшчэ сказаць пра нашых цаліннікаў. Пабываўшы на цаліне, яны ўбачылі зямлю супярэчлівую, цяжкую, але бясконца гераічную. У кожнага са студэнтаў з'явілася павага да працоўнага чалавека, які не два месяцы, а многія гады мужна пераносіць цяжкасці, будуе новыя гарады, вырошчвае хлеб. Студэнты лепш пазналі адзін другога. На цаліну яны ехалі проста як студэнты адной установы, а вярталіся самымі блізкімі сябрамі. З той пары слова «цаліннік» стала пасапраўднаму родным.

Вельмі яскрава пацвярджаюць гэта словы песні, напісанай студэнтам філфака для ўдзельнікаў першага будаўнічага атрада БДУ:

И останутся в сердце
Казахстанские степи,
Комсомольские стройки,
Целина, целина!

Гэта песня стала гімнам цаліннікаў.

Кожны год, калі студэнты ад'язджаюць на цаліну, я праводжу іх і з радасцю сустракаю ў верасне́ўскія дні, калі вяртаюцца яны ў сцены роднага універсітэта, успамінаючы пры гэтым многіх маіх добрых сяброў, камсамольцаў, актыўных удзельнікаў першых атрадаў.

ЁСЦЬ ДЗЕ ПРЫКЛАСЦІ РУКІ

Гаворачы аб падрыхтоўцы да новага працоўнага семестра, нельга не ўспомніць тыя добрыя справы, якія былі зроблены будаўнічымі атрадамі ў 1968 годзе.

Мінулым летам у Беларусі, Казахстане і Эстоніі, Мурманску і Нарыльску, у ГДР працавалі 52 студэнцкія атрады БДУ.

Медалямі «За асваенне цалінных зямель» былі ўзнагароджаны А. Каленік, А. Канаплянік, В. Бражнікаў, А. Кажэўнікаў, Г. Куцьіна, П. Бондар, Б. Буляк, А. Карчашка.

Было пабудавана 83 аб'екты, асвоена капіталаўкладанняў на 1.347 тысяч рублёў.

У сёлетнім працоўным семестры студэнты БДУ будуць працаваць у Брэсцкай, Магілёўскай, Гомельскай і Мінскай абласцях. Сярод укамплектаваных атрадаў ёсць і адзін жаночы. Дзяўчаты з матфака хочуць пераканаць скептыкаў, што яны могуць працаваць не горш за хлопцаў. Абласное упраўленне мясцовай прамысловасці пайшло насустрач жаданню студэнтак і прапанавала ім працаваць на цагельным заводзе.

Ёсць яшчэ адзін цікавы атрад з БДУ, месца дыслакацыі якога—Палессе. У склад яго ўваходзяць будучыя геолагі.

Ужо некалькі гадоў паміж Ленінградскім караблебудаўнічым інстытутам і энергафакам БПІ адбываецца абмен будаўнічымі атрадамі. Гэта стала традыцыяй. Нядрэнна было б знайсці такіх сяброў і нашаму універсітэту.

Дагаворная кампанія заканчваецца. Хутка будуць падведзены вынікі. А потым пачнецца другі этап падрыхтоўчага перыяду — вучоба камандзіраў па тэхніцы бяспекі.

Прэс-група.

З сонечнымі вясеннімі днямі да нас прыходзіць сесія. А за ёй пачынаюцца канікулы—пара адпачынку. Але верныя сваім лепшым традыцыям юнакі і дзяўчаты з універсітэта не прывыклі ляжаць на сонцапёку, калі Радзіме так патрэбны іх моцныя маладыя рукі. У гэтым годзе свой трэці, працоўны семестр у гонар ленінскага юбілею яны аб'явілі ўдарным. Лета будзе як ніколі гарачым. І яго подых ужо даўно адчуваецца.

У сённяшнім нумары нашай газеты на 3-й і 4-й старонках мы расказваем аб той асаблівай працоўнай рамантыцы, якая штогод вабіць і кліча нашу няўрымслівую моладзь.

ДВОЕ Ў СТЭПЕ

Усталёўваецца цішыня. Хлопцы чакаюць, пакуль разгарыцца вогнішча...

— Генка, давай што-небудзь беларускае, — просяць Стрыжэвіча.

Гена бярэ баян. Прыносіць гітару Павел Марчанка. Удваіх настройваюцца, а пасля ў стэпе чуваць музыка. Пачынае спяваць Тамара. Пераліваецца яе чысты голас, і стэпавы вецер нясе яго за Урал, у вёску, дзе жывуць казахі...

Сёння дзень нараджэння Галі Дзядзюлі. Раніцою ёй даручылі падняць сцяг, а вечарам атрад вырашыў адзначыць свята песнямі.

Скончылася адна, а на змену ёй загучала новая. У цемнаце відаць нейкая постаць.

— А-а, гэта дзед Пілі́п ідзе да нас.

Дзед Пілі́п родам з Украіны, але і яму на старасці захацелася «рамантыкі» — прыехаў будаваць дамы ў Казахстане. Дзед любіць танцаваць.

— Дай, Гена, «рускага» ці «яблычка», — папросіць, бывае, Гену Стрыжэвіча і так вытанцоўвае, дзе і сілы бяруцца.

Абыйдзе ён вакол вогнішча, убачыць Тамару і запрашае ў круг. А яна закіне галаву, зробіць выхад і, як бы спаборнічаючы з дзедам, танцуе.

А хлопцы? О-о, хлопцы ёсць хлопцы! Яны падбадзёрваюць дзяўчыну:

— Давай, давай, Тома, не падвядзі!

Дзед здаецца.

— Вы, дзеткі, людзі дзяржаўныя, а я вам не раўня, — звычайна кажа ён і выходзіць з круга.

А Тамара яшчэ доўга весяліць сяброў з атрада «Нёман». Любяць яе тут.

Ужо даўно за поўнач. Хутка раніца. Яшчэ гадзінадзве, і ўзыйдзе сонца. Вы не бачылі, як яно ўзыходзіць у Казахстане?

...На лінейку лавары не станавіліся. А сёння выключэнне. Камандзір атрада Уладзімір Карпаў выказвае падзяку Тамары Дударчык і Лілі Карпавай. Дзяўчатам уручаюцца граматы. Хлопцы віншуюць іх.

...На беразе возера двое. Не спіцца ім. Я пазнаў голас Тамары. А хто з ёй — здагадаўся: Гена Фядотаў. Дзяўчына скончыла песню, а хлопец доўга стаяў у маўчанні — не хацеў парушаць цішыню.

Падымаўся і рассейваўся туман. Час ад часу чуліся ўсплескі вады.

— Ужо раніца, — кажа Тамара, — пайшлі.

— Давай паглядзім, як сустракаюць раніцу качкі,— адказвае хлопец.

Дзікія птушкі доўга ныралі, а пасля падняліся ўгору, пакінуўшы срэбныя кругі на азёрнай гладзі.

У напрамку да студэнцкага лагера ішлі двое...

Х. АЛЯКСАНДРАЎ.

Генадзь ПАШКОЎ

ХЛЕБ ПРЫЙШОЎ

Гэй! Хлеб прыйшоў,
Гані, брат, транспарцёры,—
Швартуйце баржу.
К прыстані хутчэй! —
Брыгадзір галёкае
бадзёры,—
Ну, што стаіш?
Давай, браток, ямчэй!
Прaцягнуць рукі
транспарцёры важна,
Захлопаюць разважліва:
джу, джу,
І падае пшаніца на дно
баржы,
Як залатыя кропелькі
дажджу.

* * *

На лоб спаўзае шапка,
Чарнявы чуб змакрэў,
Піла зубамі шаркае
У звонкіх кронах дрэў.
Палеглі кедры ніцма
На дол імхоў нямы...
Прасека стромкай ніткаю
Нацягнута на пні.

УРАЛЬСКАЯ НОЧ

Сонца коціцца ў кусты,
Завалюся ў стог мядзведзем,
Ноч разводзіць свае масты,
Каб ніхто яе тайну
не згледзеў.
Цяжкім бубнам
выбухвае стэп,
Табуны нясуцца віхурай.
Нават горкі палын,
як хлеб,
Пахне свежа,
нібы перад бурай.
Колка падае ў кавылі
Дождж — гарачыя зоры,
Быццам валаты-кавалі
Поўню вынялі з горна.
Спяць атары.
Дрэмле пастыр.
Стыне вогнішча
зліткам медным,
Не памогуць цяпер і масты,
Тваю тайну я ведаю.

Уладзімір КАРПАЎ

ЦАЛІНА-68

Целина—масштабов
величье,
Здесь за сорок мороз и
жара,
Здесь стираются грани
личного
В песне, сложенной
у костра.
И работа—не будем
спорить,—
У здоровых мокрые спины.
Здесь ребята, жаркие
в спорах,
Могут землю на градус
сдвинуть.
Могут сделать зимою лето,
Могут солнечный город
выстроить
На земле. И за землю эту,
Я уверен, сумеют
выстоять.
Мы из камня делаем
кружево.
Надо—небо настежь
раскроем.
Если нужно—то значит
нужно.
Строим—нужный стране
коровник.

ПАЭЗІЯ ЦАЛІНЫ

На адбыўшымся нядаўна вечары цаліннікаў выступілі госці універсітэта — студэнты з Петразаводска.

Цёпла і сардэчна было прынята выступленне харавой капэлы Петразаводскага універсітэта. Доўга не змаўкалі воплескі пасля таго, як петразаводцы выканалі беларускую песню «Зорка Венера».

НА ЗДЫМКУ: харавая капэла гасцей на універсітэцкай сцэне.

Фота М. НЕЧЫПАРЭНКІ.

БАЙЦЫ ІДУЦЬ ЗА КАМАНДЗІРАМ

Практыка дзейнасці студэнцкіх будаўнічых атрадаў паказвае, што поспех працы на будоўлі залежыць ад разумнай, умелай арганізацыі ўсяго працэсу работы, правільнага размяшчэння сіл, уліку самых, здавалася б, нязначных акалічнасцей і магчымасцей.

Арганізацыйны бок — абавязак штаба атрада. Але, па аднадушнаму прызнанню цаліннікаў усіх без выключэння гадоў, асабістая, галоўная роля ў дасягненні поспехаў належыць камандзіру. На гэту пасаду прэтэндуюць толькі самыя здольныя студэнты, «вопытныя», як кажуць, цаліннікі.

Дык якім жа павінен быць камандзір, што гэта за унікум? Тым больш, што спецыяльнай школы для падрыхтоўкі «спецыялістаў-камандзіраў» у нас няма. Па якому прынцыпу адбіраць людзей, каб даверыць ім у поўнае падначаленне паўсотні людзей?

Па-першае, камандзір павінен быць гаспадаром у сэнсе разумення патрэбы сваёй будоўлі. У яго галаве павінны за шмат дзён наперад рашацца задачы тэорыі, якія лягуць цаглінамі на падмурак ці лістамі шыферу на дах. Але да таго часу і цэглу і шыфер патрэбна недзе прыдбаць, каб не думаць раніцай, куды будуць прыкладзены працоўныя рукі байцоў. Гэта рыса самая галоўная, якой, на жаль, больш за ўсё і не хапае нашым маладым камандзірам. Няма патрэбы гаварыць, што камандзір павінен быць мужным, строгім, прынцыповым, ведаць добра сваіх байцоў, іх фізічныя магчымасці, псіхалагічны настрой.

Камандзір павінен ведаць, што пасля ўдалага працоўнага дня байцы не адчуваюць нават стомы. І тут адкрываецца шырокая магчымасць для грамадскіх спраў. Мастацкая самадзейнасць, піянерскі атрад, атрадныя газеты, традыцыйны сямейны касцёр з песнямі, жартамі і разважаннямі аб заўтрашнім дні — нездарма студэнты празвалі вячэрнія атрадныя кастры «веча воінаў» — будуць спрыяць паўнакроўнаму жыццю атрада.

Камандзіру патрэбна вучыцца беражлівасці, але не эканоміць на папяросах або харчовых прадуктах, як гэта часта бывае, даражыць кожнай хвілінай рабочага часу, умець правільна выкарыстоўваць магчымасці кожнага байца.

Патрэбна разумна аднесціся да заработку байцоў. Я агаваруся: мы вядзем размову аб здаровым, ідэальным будаўнічым атрадзе. Таму патрэбна пазбегнуць поўнага адмаўлення матэрыяльнага стымулу. За сваю пачэсную працу баец павінен атрымаць узнагароду. Таму камандзіру належыць права, не пераступаючы межы магчымага, весці правільны пастаянны ўлік зробленай працы. Не заўсёды камандзір ведае тонкасці складання нарадаў, але ён павінен умець выкарыстаць на самых прынцыповых асновах веды прараба саўгаса або будаўнічага ўпраўлення. Гэта дасягаецца выключна толькі самымі добрымі ўзаемаадносінамі паміж штабам атрада і дырэкцыяй саўгаса.

Асабліва важна, каб камандзір не замыкаўся ў сабе, не займаў пазіцыю «маленькага князька» ў сваёй вотчыне. Патрэбна быць сціплым і добрасумленным у адносінах да байцоў, заўсёды мець сваю думку, ды не хлестакоўскую думку, а такі довад, каб ён з улікам думак байцоў быў канчатковым, пераканаўчым і, галоўнае, правільным. Камандзір павінен з поўнай аддачай абапірацца на партыйную і камсамольскую арганізацыі. Дарэчы сказаць, велізарную падтрымку ва ўсім аказвае ў атрадзе партыйнае ядро. Гэта апора, касцяк атрада, гэта ўдарная сіла, за якой ідуць усе астатнія. Абсалютна неабходна, каб у кожным атрадзе былі камуністы, зразумела, лепш, калі і сам камандзір будзе камуністам.

Вельмі часта здараецца, што, паслушны волі камандзіра, атрад пачынае займацца штурмаўшчынай, працаваць на «знос». Гэта грэх, які трымаецца на дзвюх прычынах: або камандзір не ўмее арганізаваць сістэматычную, планамерную працу, або ён задаўся мэтай зрабіць усё за месяц. Вынік заўсёды адзін — атрад не вытрымлівае перагрузкі. Пачынаюцца дробныя траўмы, расцяжэнне суставаў — і знікае цікавасць да працы, заціхаюць песні вечарамі, глохне ініцыятыва. Тут павінны сказаць сваё слова штабы атрада і раёна, бо камандзір становіцца на няправільны шлях ператварэння добраахвотнага працоўнага семестра ў адбыванне як бы нейкай павіннасці.

Можна доўга разважаць над праблемай камандзірскага кіравання. Аб галоўным, здаецца, ужо сказана. Толькі неабходна заўважыць, што падбор камандзіраў, камісараў і іншых адказных работнікаў атрада патрэбна рабіць з ліку студэнтаў, пабываўшых ужо не раз на цаліне, і пры гэтым кіравацца правілам шырокага абмеркавання кандыдатур у камсамольскіх і партыйных арганізацыях. Гэта важна падкрэсліць, бо здараецца што такія выбары праходзяць фармальна, а кожнай восенню даводзіцца расплочвацца за дапушчаныя промахі.

Кожнаму камандзіру патрэбна запомніць: яму давяраюць людзей, ён поўнасцю адказны за іх працу, адпачынак і жыццё.

А. СЛУКА,
сакратар партбюро журфака, былы камандзір атрада «Зубронак».

ЗА АЎТАРЫТЭТ СТУДЭНЦКАГА БУДАЎНІЦТВА

Студэнцкія будаўнічыя атрады нашага універсітэта ўжо ўнеслі свой уклад у гісторыю слаўных спраў камсамоліі. Накоплен багаты вопыт арганізатарскай дзейнасці, вопыт будаўніцтва і работы сярод мясцовага насельніцтва. Шырокую вядомасць сярод насельніцтва Уральскай вобласці набылі будаўнічыя атрады «Вікторыя», «Праметэй» і інш. У мінулым працоўным семестры пераможцам студэнцкага спаборніцтва стаў будаўнічы атрад юрыдычнага факультэта «Феміда».

Гэты атрад — не навічок на студэнцкіх будоўлях. Пад яго эмблемай студэнты ўзводзілі дамы рабочым Нафтаюганска, будавалі на цаліне. Але тады перамагалі іншыя. І вось на арганізацыйным сходзе было вырашана «даць бой вядомым».

Пачалося з адбору. Бяспрэчна, у атрад трапілі тыя, хто добра зарэкамендаваў сябе як вучобай, так і паводзінамі. У падрыхтоўчы перыяд наладзілі сувязь з ПМК-9, дзе трэба было працаваць атраду. Выязджаючы, мы ведалі аб'ём работы і ўмовы быту на месцы. Адпаведна запасаліся інструментамі, спецвопраткай. Ужо ў падрыхтоўчы перыяд выпускалася насценная газета, рыхтаваліся канцэрты мастацкай самадзейнасці, была распрацавана тэматыка лекцый, вызначаны лектары і піянерважатыя. Да ад'езду атрад уяўляў сабой трывалы, арганізаваны калектыў.

Асноўным залогам паспяховай работы, на мой погляд, з'явілася цвёрдая дысцыпліна, якая ўсталявалася ў атрадзе з першых дзён яго існавання. Безумоўна, дысцыпліна гэта складвалася на высокім разуменні, імкненні кожнага як мага лепш выканаць пастаўленыя задачы.

Вялікую дапамогу ў падтрыманні дысцыпліны, арганізацыі вытворчасці і масавай работы сярод насельніцтва аказалі партыйная і камсамольская групы атрада.

З першых дзён з агеньчыкам усе ўключыліся ў работу на поўную сілу. Найбольш паспяховыя вынікі меў спецыялізаваны брыгадны метад выканання работ. Ён даў магчымасць хутка набыць неабходныя навыкі, палепшыць якасць работы. А якасці мы надавалі шмат увагі. Мы ж былі пад пастаянным «грамадскім кантролем» мясцовага насельніцтва.

Трэба сказаць, што спачатку многія жыхары з недавер'ем адносіліся да нашай работы. Але хутка становішча змянілася, і не толькі таму, што людзі пераканаліся ў высокай якасці нашых работ. Сумесна з атрадам імя Ю. А. Гагарына быў арганізаван піянерскі лагер «Спутник», дзе адпачывала больш 50 дзяцей рабочых і служачых пасёлка Чапаева. Праводзіліся вечары адпачынку. Карысталіся поспехам канцэрты нашай самадзейнасці.

Развіталіся мы сябрамі. Праводзячы, нас запрашалі прыязджаць яшчэ. І я веру, што атрад, які ў гэтым працоўным семестры будзе ў пасёлку Чапаева, апраўдае давер'е яго жыхароў. А даручаць яму будаваць, акрамя жылых дамоў, комплекс дзіцячых ясляў.

А. САБАЛЕЎСКІ,
камандзір студэнцкага будаўнічага атрада «Феміда» 1968 года.

НАРЫС НА ЭКРАНЕ

У выдавецтве БДУ выйшла з друку кніга Е. Л. Бондаравай і Л. Ф. Шылавай «Нарыс на экране».

Аўтары аналізуюць становішча нарыса на экране, раскрываюць яго асаблівасці ў дакументальным кіно і на тэлебачанні, гавораць аб жанравай спецыфіцы.

На падставе канкрэтных фактаў, прыводзячы ў якасці прыкладу добра і мала вядомыя фільмы і тэленарысы, Е. Л. Бондарава і Л. Ф. Шылава імкнуцца выявіць рысы сучаснага нарыса. Яны гавораць, якім павінен выглядаць нарыс на экране. Параўноўваецца кінанарыс з нарысам на газетнай паласе. Каб больш канкрэтна выявіць асаблівасці нарыса на экране, аўтары звяртаюцца да вопыту Цэнтральнай студыі дакументальных фільмаў.

Пры стварэнні нарыса «публіцыст выступае адразу ў трох ролях: даследчыка, палітыка, мастака», — падкрэсліваюць аўтары і прыводзяць пераканаўчыя прыклады, дзе зліты гэтыя тры адзінкі. Вядзецца размова аб нарысах лепшых і слабых.

Прааналізавана станаўленне нарыса ў беларускім дакументальным кіно, паказаны дасягненні і слабыя бакі.

Гаворачы аб фільмах-партрэтах, аўтары адзначаюць, што ім не хапае «унутранай упругасці, арыгінальнасці аўтарскай канцэпцыі».

Кніга раскрывае пытанні: што азначае своеасаблівасць нарыса ў дакументальным кіно, якім павінен быць сцэнарый дакументальнага фільма ў літаратурных адносінах, як кіна-журналіст павінен арыентавацца ў патоку жыцця, як выбіраць «галоўнае, найбольш агульнае».

Мы ведаем, што сёння шмат меркаванняў наконт тэлеспецыфікі. Таму аўтары кнігі шукаюць адказы на пытанне, што адрознівае перадачы «прамыя» і на кінастужцы.

Шмат неабходнага знойдзе чытач для сябе там, дзе расказваецца аб разнавіднасцях тэлевізійнага нарыса («жывая перадача»).

Значная ўвага ў кнізе ўдзяляецца таму, якімі рысамі павінна валодаць тэлеапавяданне, фотанарыс, які план лепш глядзець на кінаэкране, якая роля слова на экране.

Даследуюцца прычыны няўдачы нарыса на экране. Е. Л. Бондарава і Л. Ф. Шылава расказваюць аб дзвюх тэлеперадачах. Абедзве прысвечаны знаёмству з кнігамі: першая — зборніку Г. Бураўкіна «Дыханне», другая апавядае аб «Нерушы» Р. Барадуліна. Вось на такім паралельным даследаванні тэлеперадач аўтары імкнуцца выявіць, што адну перадачу зрабіла змястоўнай і цікавай, а другая выглядала шэра і не затрымала ўвагі гледача.

Думаецца, што кнігу «Нарыс на экране» з задавальненнем прачытаюць не толькі студэнты факультэта журналістыкі. Яна будзе карыснай і для практыкаў дакументальнага кіно і тэлебачання, для ўсіх, хто цікавіцца публіцыстыкай вялікага і малога экрана і наогул нарысам.

А. ХАЗЯНІН,
студэнт II курса факультэта журналістыкі.

ПРЫСВЕЧАНАЕ А. ФРАНСУ

У сераду, 16 красавіка, на філалагічным факультэце пад старшынствам дацэнта Б. П. Міцкевіча адбылося расшыранае пасяджэнне кафедры зарубежнай літаратуры, прысвечанае 125-годдзю з дня нараджэння Анатоля Франса. Даклад аб жыцці і дзейнасці вялікага французскага пісьменніка зрабіў выкладчык кафедры Р. І. Брагін. З цікавымі паведамленнямі выступілі і студэнты Т. Пясецкая — «Анатоль Франс і Савецкая Расія» і Л. Васілеўская — «А. В . Луначарскі аб А. Франсе».

Да юбілею пісьменніка супрацоўнікамі кафедры арганізавана выстаўка яго твораў.

Адказны рэдактар М. І. ІОСЬКА.

АТ 08623 Адрас рэдакцыі: г. Мінск, Універсітэцкі гарадок, галоўны корпус, п. 106 Т-22-07-19. Друкарня выдавецтва «Звязда». Тыраж 2000 экз. Зак. 589.